

Ligonier Ministries: Stanje u teologiji 2022¹

Uvod u hrvatski prijevod

Evandeosko kršćanstvo nalazi se usred velikih izazova suvremenog društva koje je u konstantnim promjenama, a multireligijski i globalni društveni procesi snažno utječu na kršćansko življenje. U ozračju globalizacije, konzumerizma, materijalizma, humanizma, relativizma, pluralizma i multikulturalizma, evandeoska je teologija i praksa pod stalnim pritiskom ignoriranja, relativizacije i reinterpretacije Riječi Božje.

Istraživanje na temu „Stanje teologije“ organizacije LifeWay Research za Ligonier Ministries iz 2022. godine pokazuje da se američko evandeosko kršćanstvo u potrazi za osobnim i zajedničkim identitetom našlo usred žestoke duhovno-teološke borbe u kojoj s najviše žara sudjeluju konzervativne i progresivne skupine vjernika. Ta duhovno-teološka borba nije nova ni nepoznata. Vodi se intenzivno već skoro dva stoljeća. Razlika je samo u tome što se nekad vodila između protestantskih teološki konzervativnih i liberalnih skupina, a sada se vodi između evandeoskih teološki konzervativnih i liberalnih skupina znanih kao progresivno evandeosko kršćanstvo. Istraživanje pruža uvid u stajališta evandeoskih kršćana o ključnim vjerovanjima: o Bogu, Bibliji, grijehu, spasenju, istini, crkvi i etičkim pitanjima. Prateći ova istraživanja koja se održavaju svake dvije godine od 2014. godine, uočavamo da je američko evandeosko kršćanstvo sve sklonije prihvatiti gledišta koja su više u skladu s američkom kulturom i društvenim trendovima nego s učenjima Biblije.

Zašto nam je važno ovo saznanje? Izdvajam dva razloga. Prvo, ono što se događa u američkom evandeoskom kršćanstvu u nekoliko se desetljeća proširi po cijelome svijetu. Stoga, ako želimo znati što se događa danas i što će se događati sutra u evandeoskom kršćanstvu u Hrvatskoj i susjednim zemljama, trebamo pažljivo analizirati posljednja tri desetljeća teoloških zbivanja u Sjedinjenim Američkim Državama i Ujedinjenom Kraljevstvu. Zašto? Najsnažniji teološki, misijski, humanistički, filozofski i kulturološki utjecaji na evandeosko kršćanstvo u Hrvatskoj u posljednjih nekoliko desetljeća dolaze iz SAD-a, a manjim dijelom iz Ujedinjenoga Kraljevstva. Gotovo sve denominacije, lokalne crkve, kršćanske udruge, propovjednici, pastori i drugi duhovni radnici u crkvama reformacijske

1 Izvorni tekst „The State of Theology“ dostupan je na: <https://thestateoftheology.com/>.

baštine na različite su načine povezani s američkim denominacijama, lokalnim crkvama, kršćanskim udrugama i vodećim pojedincima. Rezultati ovog istraživanja pokazuju u velikoj mjeri kakvo će biti stanje evanđeoskoga kršćanstva u Hrvatskoj i susjednim zemljama za pet do deset godina (2030. - 2040.), možda i ranije.

Drugo, Biblijski institut u Zagrebu započeo je 2022. petogodišnji projekt istraživanja evanđeoskoga kršćanstva u Hrvatskoj. Projektom *Crkve reformacijske baštine u Hrvatskoj (1990. - 2020.)* istražiti će se razdoblje življenja i djelovanja crkava reformacijske baštine između 1990. i 2020. godine, uključujući i traganje za biblijskim, teološkim, duhovnim, društvenim i kulturološkim identitetom. Rezultate istraživanja organizacije LifeWay Research za Ligonier Ministries iz 2014. - 2022. godine nastojat ćemo usporediti s rezultatima projekta *Crkve reformacijske baštine u Hrvatskoj (1990. - 2020.)*. Na kraju ćemo objaviti analizu općeg stanja evanđeoskoga kršćanstva okupljenog u crkvama reformacijske baštine u Hrvatskoj u razdoblju 1990. - 2020. te smjernice za njihov plodonosan razvoj u razdoblju 2027. - 2050.

Istraživanje „Stanje teologije“ vrlo je značajno jer otkriva neposredno duhovno stanje američkoga evanđeoskog kršćanstva i intenzitet „bolesti“ u području teologije i biblijske doktrine, a posredno i hrvatskoga evanđeoskog kršćanstva koje od američkog bez promišljanja usvaja i dobro i loše. Istraživanje pokazuje da je teološko obrazovanje u obrazovnim institucijama i učeništvo u mjesnim crkvama uvelike u krizi biblijskog identiteta koja se sve više očituje ignoriranjem, relativizacijom i reinterpretacijama Riječi Božje.

Stanko Jambreč

Što Amerikanci vjeruju o Bogu, spasenju, etici i Bibliji? Ligonier Ministers i LifeWay Research udružili su snage kako bi to saznali. Svake dvije godine mjerimo teološku temperaturu Sjedinjenih Američkih Država kako bismo pomogli kršćanima bolje razumjeti današnju kulturu i opremiti crkvu boljim uvidima za učeništvo. Pročitajte neke od ključnih saznanja iz 2022. godine u nastavku i istražite podatke sami.

Mijenja li se Bog?

Kada promatramo sebe i svijet, jasno je da ljudska bića, zajedno s ostatkom stvaranja, prolaze kroz česte promjene. No, primjenjuje li se ovo načelo promjene i na Boga?

Biblija potvrđuje istinu da je Trojedini Bog istovremeno sveznajuć, što znači da zna sve stvari, i nepromjenjiv, što znači da se ne može mijenjati i ne mijenja se (Izaija 46,10; Malahija 3,6; Jakov 1,17; 1 Ivanova 3,20). Unatoč toj istini, većina punoljetnih ispitanika u Sjedinjenim Američkim Državama vjeruje da Bog uči i prilagođava se različitim okolnostima.

IZJAVA BR. 4 Bog uči i prilagođava se različitim okolnostima.

Rezultati među odraslom populacijom SAD-a: 51 % se slaže; 32 % se ne slaže.

Unatoč jasnom naučavanju Svetog pisma, ovogodišnje istraživanje otkriva da otprilike polovica evanđeoskih kršćana vjeruje da Bog uči i prilagođava se različitim situacijama, što znači da vjeruju da se Bog mijenja.

IZJAVA BR. 4 Bog uči i prilagođava se različitim okolnostima.

Rezultati među evanđeoskim kršćanima SAD-a: 48 % se slaže; 43 % se ne slaže

Ovi rezultati pokazuju da američki evanđeoski kršćani i Amerikanci općenito slično razmišljaju o ovoj izjavi. Gotovo polovica ispitanika iz obje grupe vjeruje da se Bog mijenja tako što uči i prilagođava se okolnostima. Ovi rezultati mogu se pripisati utjecaju otvorenog teizma (koji negira da Bog sve zna o budućim događajima) i teologije procesa (razvoja) (koja negira Božju svemoć i tvrdi da Bog prolazi kroz promjene) unutar evanđeoskih crkava. Ovi rezultati također mogu ukazivati na nedostatak jasnoga, biblijskog poučavanja o Božjem karakteru u evanđeoskim crkvama.

Jesmo li rođeni nevini?

Kada je Bog stvarao svijet, sve što je stvorio bilo je dobro (Postanak 1,10.21.25.31). No, kroz pobunu Adama i Eve u vrtu Edena, ljudski je rod postao pokvaren. Biblija naučava koncept istočnoga (iskonskoga) grijeha, što znači da od pada svako ljudsko biće nasljeđuje prirodu grijeha od trenutka začeća (Psalam 51,5; Rimljanima 5,12). Drugim riječima, nismo grešnici zato što grijeshimo, već grijeshimo zato što smo grešnici.

IZJAVA BR. 15 Svi se rađaju nevini u očima Boga.

Rezultati među odraslom populacijom SAD-a: 71 % se slaže; 21 % se ne slaže.

Nije iznenađujuće što većina populacije SAD-a vjeruje da su ljudi rođeni nevini, s obzirom na utjecaj humanističkih filozofija i svjetonazora koji promoviraju samoodređenje i gledište da je ljudski rod u suštini dobar.

IZJAVA BR. 15 *Svi se rađaju nevini u očima Boga.*

Rezultati među evanđeoskim kršćanima SAD-a: 65 % se slaže; 32 % se ne slaže.

Činjenica da gotovo dvije trećine evanđeoskih vjernika vjeruje da ljudi dolaze na svijet u stanju nevinosti otkriva da većina evanđeoskih vjernika ne prihvaća biblijsko naučavanje o istočnom grijehu. Božja riječ, međutim, jasno navodi da su svi ljudi po „naravi djeca srdžbe“ (Efežanima 2,3). Ova je istina temeljna istina za ispravno razumijevanje evanđelja i naše potpune potrebe za Božjom milošću u spasenju.

Važnost članstva u crkvi

Isus kaže u Mateju 16,18: „Sagradit ću svoju crkvu.“ Ali što je crkva? Biblijski govoreći, crkva se sastoji od onih koje je Bog pozvao iz svijeta i privukao k sebi kroz Krista. Sveopća crkva, koja uključuje svaku osobu u prošlosti, sadašnjosti ili budućnosti koju je Bog pozvao k sebi, vidljivo se izražava kroz postojanje lokalnih crkava širom svijeta.

IZJAVA BR. 24 *Svaki kršćanin ima obvezu pridružiti se lokalnoj crkvi.*

Rezultati među odraslom populacijom SAD-a: 36 % se slaže; 56 % se ne slaže.

Kroz veći dio američke povijesti utjecaj kršćanstva rezultirao je visokom stopom pohađanja crkvenih bogoslužja, a biti član neke lokalne crkve bilo je pravilo. Ipak, sve veća sekularizacija u SAD-u rezultirala je time da se sve veći broj Amerikanaca smatra nereligioznima. Ako se ovome doda još i ukorijenjena kulturna vrijednost individualizma, nije iznenađujuće da većina Amerikanaca smatra da je za kršćane članstvo u lokalnoj crkvi nešto opcionalno.

IZJAVA BR. 24 *Svaki kršćanin ima obvezu pridružiti se lokalnoj crkvi.*

Rezultati među evanđeoskim kršćanima SAD-a: 68 % se slaže; 26 % se ne slaže.

S obzirom na to da Biblija naučava da oni koji tvrde da slijede Krista također trebaju biti pridruženi lokalnoj zajednici (tijelu) vjernika (1 Korinćanima 5,12-13; 11,18; 1 Timoteju 3,1-13; 5,9; 1 Petrova 5,1-5), može biti iznenađujuće da samo 68 % evanđeoskih kršćana smatra članstvo u crkvi obveznim. To može ukazivati na utjecaj individualističkog svjetonazora unutar crkve, kao i na izazove koje nameće pandemija COVID-19 i sve veći pristup gledanju različitih crkvenih službi putem interneta.

Trendovi među punoljetnim osobama SAD-a

Istraživanje *Stanje u teologiji* provodi se svake dvije godine od našeg prvog istraživanja u SAD-u 2014. godine. Rezultati istraživanja tijekom proteklih osam godina otkrivaju da Amerikanci sve više odbacuju božansko porijeklo Biblije i sve više prihvaćaju seksualno ponašanje koje je osuđeno u Svetom pismu.

Biblija

Amerikanci sve više odbacuju božansko autorstvo Biblije te Bibliju svrstavaju u istu kategoriju s drugim vjerskim spisima i tzv. svetim tekstovima. Ovaj stav olakšava pojedincima da prihvate one biblijske tvrdnje s kojima se slažu te istovremeno odbace biblijske tvrdnje koje nisu u skladu s njihovim osobnim uvjerenjima ili općeprihvaćenim kulturološkim vrijednostima.

Međutim, Biblija je jedna cjelovita poruka jedinoga istinitoga Boga. Kao takvu, treba ju prihvatiti u svoj njezinoj punini kao savršeno Božju otkrivenje čovječanstvu (Izreke 30,5; 2 Timoteju 3,16; 2 Petrova 1,19-21). I umjesto da Pismo prilagođavamo sebi, mi moramo svoje živote uskladiti s naučavanjem Pisma.

Od početka provođenja istraživanja *Stanje u teologiji* 2014. godine pa do danas, ovakvo gledište na Pismo pokazuje se kao najjasniji i najdosljedniji trend.

IZJAVA BR. 16 Biblija, poput svih svetih spisa, sadrži korisne priče o drevnim mitovima, ali nije doslovno istinita.

Rezultati među odraslom populacijom SAD-a:

2014: 41 % se slaže

2016: 44 % se slaže

2018: 47 % se slaže

2020: 48 % se slaže

2022: 53 % se slaže.

Sekularizacija

Biblija nam otkriva što Bog traži od ljudi u njihovim odnosima i u pogledu seksualnosti. Bog je stvorio ljude kao muško i žensko (Postanak 1,27) i on je ustanovio brak - odnos saveza između jednoga biološkog muškarca i jedne biološke žene - kao jedinoga prikladnog mjesta za seksualnu aktivnost (Hebrejima 13,4).

Unatoč onome što Pismo naučava o Božjoj volji glede ljudskog identiteta i seksualne etike, Amerikanci sve više potvrđuju „pravo“ pojedinca da odabiru vlastiti rodni identitet, bez obzira na biološki spol. Istraživanja poduzeta od 2016. do

2020. godine pokazala su stabilnost ovog stava, a istraživanje iz 2022. pokazalo je da je ovaj stav dobio na popularnosti.

IZJAVA BR. 27 Rodni identitet stvar je osobnog izbora.

Rezultati među odraslom populacijom SAD-a:

2016: 38 % se slaže

2018: 38 % se slaže

2020: 38 % se slaže

2022: 42 % se slaže.

Osim toga, sve više Amerikanaca smatra da biblijske zapovijedi protiv homoseksualnosti više nisu primjenjive u današnjem društvu. Iako je od 2016. do 2020. bilo nekih varijabilnosti, rezultati iz 2022. pokazuju na porast ovog trenda tijekom godina.

IZJAVA BR. 28 Biblijska osuda homoseksualnog ponašanja danas više ne vrijedi.

Rezultati među odraslom populacijom SAD-a:

2016: 42 % se slaže

2018: 44 % se slaže

2020: 40 % se slaže

2022: 46 % se slaže.

Trendovi među evanđeoskim kršćanima u SAD-u

Rezultati istraživanja za 2022. godinu među evanđeoskim kršćanima u SAD-u otkrivaju zabrinjavajuće trendove vezane uz ekskluzivnost i božanstvenost Isusa Krista, povijesnost i božansku narav Pisma, objektivnu istinu, rodni identitet i homoseksualnost. Istovremeno, postoje ohrabrujući trendovi među evanđeoskim kršćanima koji ukazuju na porast biblijskog gledišta po pitanju pobačaja i seksualnih odnosa izvan braka.

Bog

Za pravovjernost kršćanstva ključna je Isusova izjava da je jedino on „put, istina i život“ te da „nitko ne dolazi Ocu *osim* kroz [Njega]“ (Ivan 14,6, naglasak dodan). Istraživanja koja su provedena tijekom godina kao i ovo iz 2022. ukazuju na porast nebiblijskog vjerovanja da Bog prihvaća štovanje koje dolazi izvan okvira kršćanske vjere.

IZJAVA BR. 3 *Bog prihvaća štovanje svih religija, uključujući kršćanstvo, judaizam i islam.*

Rezultati među evanđeoskim kršćanima SAD-a:

2016: 48 % se slaže

2018: 51 % se slaže

2020: 42 % se slaže

2022: 56 % se slaže.

Ovogodišnje istraživanje također je otkrilo da među evanđeoskim kršćanima postoji značajan porast vjerovanja koje niječe Isusovo božanstvo. Takvo vjerovanje suprotno je Pismu koje od početka do kraja potvrđuje da je Isus doista Bog (Ivan 1,1; 8,58; Rimljanima 9,5; Hebrejima 1,1-4).

IZJAVA BR. 7 *Isus je bio veliki učitelj, ali nije bio Bog.*

Rezultati među evanđeoskim kršćanima SAD-a:

2020: 30 % se slaže

2022: 43 % se slaže.

Istina

Prihvatanje tvrdnje da postoji objektivna istina nužno je za pravilno i ispravno razumijevanje svijeta. Pismo potvrđuje da je Bog istina (Brojevi 23,19; Ivan 1,14; 14,6; 16,13), i budući da je Biblija Božja riječ, samim time ono je i istina (Psalam 119,160; Ivan 17,17; 2 Timoteju 2,15). Unatoč svjedočanstvu Pisma evanđeoski kršćani sve više vjeruju da Biblija nije doslovno istinita.

IZJAVA BR. 16 *Biblija, poput svih svetih spisa, sadrži korisne priče o drevnim mitovima, ali nije doslovno istinita.*

Rezultati među evanđeoskim kršćanima SAD-a:

2016: 17 % se slaže

2018: 23 % se slaže

2020: 15 % se slaže

2022: 26 % se slaže.

Rastuće nepovjerenje u doslovnu istinitost Biblije pomaže nam razumjeti zašto evanđeoski kršćani u Americi sve više vjeruju da je vjera subjektivno iskustvo, a ne objektivna stvarnost.

IZJAVA BR. 31 *Vjersko uvjerenje stvar je osobnog mišljenja, a ne objektivne istine.*

Rezultati među evanđeoskim kršćanima SAD-a:

2018: 32 % se slaže

2020: 23 % se slaže

2022: 38 % se slaže.

Seksualna etika

Promjene u seksualnoj etici u SAD-u odvijaju se alarmantnom brzinom. Ipak, ohrabrujuće je otkriće da evanđeoski kršćani u sve većem broju potvrđuju biblijski pogled na predbračni i izvanbračni seksualni odnos.

IZJAVA BR. 25 *Seksualni odnos izvan tradicionalnog braka je grijeh.*

Rezultati među evanđeoskim kršćanima SAD-a:

2016: 91 % se slaže

2018: 89 % se slaže

2020: 90 % se slaže

2022: 94 % se slaže.

Dok su evanđeoski kršćani u Americi skloniji od ostalih Amerikanaca potvrditi biblijsko poimanje seksualne etike, u područjima rodnog identiteta i homoseksualnosti očigledan je značajan porast nebiblijskog svjetonazora, posebno prema anketi iz 2022. godine.

IZJAVA BR. 27 *Identitet spola stvar je izbora.*

Rezultati među evanđeoskim kršćanima SAD-a:

2016: 32 % se slaže

2018: 30 % se slaže

2020: 22 % se slaže

2022: 37 % se slaže.

Uspon nebiblijskih stavova među američkim evanđeoskim kršćanima u pogledu spola i seksualnosti može ukazivati na utjecaj sekularnog svjetonazora koji sve više prodire u crkvu.

IZJAVA BR. 28 *Biblijska osuda homoseksualnog ponašanja danas više ne vrijedi.*

Rezultati među evanđeoskim kršćanima SAD-a:

2016: 19 % se slaže

2018: 20 % se slaže

2020: 11 % se slaže

2022: 28 % se slaže.

Abortus

Biblija naučava o osobnosti onih koji se nalaze u maternici (Psalam 139,13, 16; Luka 1,41.44). Stoga, praksa pobačaja predstavlja ubojstvo ljudskog bića koje je nositelj Božje slike. Rezultati ranijih istraživanja među evanđeoskim kršćanima od 2016., dok je istraživanje iz 2022. pokazalo da sve više evanđeoskih kršćana smatra da je pobačaj grijeh. Iako razlozi za ovaj pozitivan trend nisu poznati, ohrabrujuće je vidjeti da više evanđeoskih kršćana potvrđuje osobnost, tj. ljudskost bića u maternici.

IZJAVA BR. 26 *Pobačaj je grijeh.*

Rezultati među evanđeoskim kršćanima SAD-a:

2016: 87 % se slaže

2018: 88 % se slaže

2020: 88 % se slaže

2022: 91 % se slaže.

Od strane LifeWay Researcha evanđeoski kršćani u ovom istraživanju definirani su kao osobe koje se izrazito slažu s četirima sljedećim izjavama:

- Biblija je najveći autoritet za ono što vjerujem.
- Za mene je osobno vrlo važno poticati nekršćane da povjeruju u Isusa Krista kao svog Spasitelja.
- Smrt Isusa Krista na križu jedini je žrtveni čin koji može ukloniti kaznu za moj grijeh.
- Samo oni koji se pouzdaju u Isusa Krista kao svog Spasitelja primaju Božji besplatni dar vječnog spasenja.

Ispitanici se također mogu identificirati kao evanđeoski kršćani u istraživačkom alatu *Stanje u teologiji* na temelju informacija o njihovoj crkvenoj pripadnosti.

Zaključak

Istraživanje „Stanje u teologiji“ iz 2022. otkriva da Amerikanci sve više odbacuju božansko ishodište i potpunu točnost Biblije. Bez trajne vertikale apsolutne istine koje bi se trebali pridržavati, građani Amerike sve više prihvaćaju nebiblijske svjetonazore vezane uz ljudsku seksualnost. Što se tiče evanđeoskih kršćana, doktrine koje uključuju božanstvenost i ekskluzivnost Isusa Krista, kao i nadahnuće i autoritet Biblije, sve se više odbacuju. Iako postoje pozitivni trendovi koji uključuju stajališta evanđeoskih kršćana o pobačaju i seksu izvan braka, primjetna je i neujednačena biblijska etika koja se očituje u tome da sve veći broj evanđeoskih kršćana prihvaća sekularni svjetonazor u područjima homoseksualnosti i rodnog identiteta.

Ovi rezultati pokazuju trajnu potrebu crkve da se uključi u apologetiku tako što će onima koji ne vjeruju ponuditi dobro razrađenu obranu kršćanske vjere, a onima koji vjeruju osnažiti jasnoću i uvjerenje glede toga zašto vjeruju to što vjeruju. Dodatno, Božji narod mora nastaviti izvršavati Veliki nalog navješćujući cjelokupnu Božju riječ kroz biblijsku evangelizaciju i učeništvo. Potreba je velika, ali Božja moć i obećanja mogu opremiti crkvu da donese istinu i svjetlost u svijet koji je prepun tame i laži.